

ფასი 6 კაპ.

ფასი გაზეთისა : წლის დამლევამდე 1 მ. 60 კ.,
 სამის თვით — 80 კ., ცალკე ნომერი 6 კ.
 სელის მთქერა მაღლება რედაქციაში : **განოვის ქუ-**
ჩა, სახლი გურგენოვისა № 8 და წერა-კითხ-
 ვის სსზოგადების მდ.ზაზაში.

ქ მ ვ ე ლ კ ვ ი რ ე უ ლ ი ს ა ხ ა ლ ხ მ გა ზ ე თ ი

ზ ი ნ ა ა რ ს ი

ერთობა. — გლეხის საამბო, ლექსი. — საუბარი გლეხ-
 თან. — ახალი ციხე, ლექსი. — გლეხების და მუშე-
 ბის წერილები. — გლეხს, ლექსი. — ჩვენებური ამ-
 ბები. — რუსეთი. — ვინ რითი ცხოვრობს.

რედაქციის კანტორა სთხოვს აგენტებს ანგარიშის გასწორება დააჩქარონ და ეცადნენ თვეში ორჯერ წარმოადგინონ გაყიდულ გაზეთის ფული.

„გლეხის“ რედაქცია ღია არის ყოველდღე კვირა-უქმე დღეების გარდა, დღიის 9 საათიდან 1 საათამდის და ნაშუადღევს 4 — 6 საათ.

ე რ თ ო ბ ა

ჩვენ ვსთქვით, რომ მუშა ხალხის სიღარიბის და უბედურების მიზეზია დღევანდელი წარმოება. წარმოება ისეა მოწყობილი, რომ ვინც მუშაობს, მას ხელში არაფერი რჩება, ვინც არ მუშაობს, ის კი მდიდარია და ყოველ დღე უფრო და უფრო მდიდრდება. ეს რატომ ხდება? იმიტომ, რომ მუშას არა აქვს საწარმოო იარაღი, მასალა, ფული, მიწა; მუშა იძულებულია სხვას დაექირავოს, დაექირავოს იმას, ვისაც აქვს ფული, იარაღი, ქარხანა, მიწა, და ვინც აკეთებინეს ორჯერ და სამჯერ იმაზე მეტს, რაც ქირას აძლევს.

დღეს მუშა ხალხი სხვისაგან, მდიდრებისაგანაა დაქირავებული, სხვისი მონაა, სვისთვის მუშაობს, სხვას აწილდრებს და ასუქებს, თვითონ კი ლუკმა პურს ძლივს-ღა შოულობს.

თუ გვინდა მოვსპოთ ეს მონობა და უსაპართლობა, უნდა მოვსპოთ მუშის დაქირავება; მუშის დაქირავება მაშინ მოისპობა, როცა მიწა, იარაღები, მასალა, ქარხანა-ფაბრიკები არ იქნება კერძო საკუთრება; კერძო საკუთრება მოისპობა მაშინ, როცა მექარხნეებს და მემამულეებს ჩამოერთმევთ ქარხანა-ფაბრიკები და მიწები და, რაც ქვეყანაზე სიმდიდრეა, იქნება საზოგადო, და ამასთან ერთად დამყარდება საზოგადო წარმოება; დღეს რომ ყოველი მექარხნე თავისთვის ცალკე აწარმოებს თავის საქმეებს, მაშინ წარმოება იქნება მთელი ხალხის ხელში; მუშა ხალხი თვითონ და თავის არჩეული კაცების შემწყობით საერთოდ მოაწყობს წარმოებას, როგორი საქონელი რამდენი უნდა გაკეთდეს, როგორ უნდა დანაწილდეს, ვინ სად უნდა იმუშაოს, რა უნდა დაამზადოს და სხვა.

ასეთი წარმოება იქნება ერთობის წარმოება, სოციალისტური წარმოება. ამ ერთობის დროს ფაბრიკები, ქარხნები, მიწე-

ბი, მთები, მადნები, რკინის გზები, ხომალდები, შენობები იქნება მთელი ხალხის საერთო საკუთრება; მაშინ ვერავინ ვერ იტყვის, ეს ჩემია, ის შენია. ყველაფერი მთელ ხალხისთვის იქნება, ყველასთვის მოსახმარებლად, ყველას საკეთილდღეოდ და გასახარებლად.

მაშინ არ იქნება მდიდარი და ღარიბი, მშვიდი და მეტის მეტად გასუქებული, არ იქნება მჩაგრელი და ჩაგრული, გასყვლეფელი და გაყვლეფილი, ტიტველი და ფარჩებში გამოწყობილი, ერთი არ იცხოვრებს სასახლეში და მეორე ქობში, ერთი არ იმუშავებს დღეში 16 საათს და მეორე უსაქმოდ არ იქნება, არ იქნება ბატონი და ყმა, არ იქნება ბატონი და მოსამსახურე. მაშინ ყველამ უნდა იზრომოს, ყველამ ერთნაირად უნდა მიიღოს მონაწილეობა საერთო წარმოებაში და ყველას საყოფნი ექნება საქმელი, სასმელიც, ტანისამოსიც, ბინაც და სხვა ყველაფერი, რაც კი დასჭირდება ადამიანს.

მუშაობა იქნება სავალდებულო, ყველამ უნდა იმუშაოს, მაგრამ საკმარისი იქნება, რომ ადამიანმა დღეში 4—5 საათი იმუშაოს მხოლოდ. არ იმუშავებენ ბავშვები, ახალგაზრდები და მოხუცები. მუშაობა ისე იქნება მოწყობილი ქალაქშიაც და სოფელშიც, რომ ყველასათვის სასიამოვნო იქნება. ყველას ბევრი დრო დარჩება მოსასვენებლად, გასართობად, გასაერთარებლად. საკმარისი იქნება, ყველა ადამიანმა თავისი სიცოცხლეში ათი-თორმეტი წელიწადი იმუშაოს საზოგადო წარმოებაში, მერე კი შეუძლია როგორც უნდა, ისე მოიხმაროს თავისი დრო.

დღესაც ქვეყანაზე იმდენი სიმდიდრეა, რომ დავანაწილოთ, ყველას ეყოფოდა, მაგრამ ერთობის დროს კიდევ უფრო გაიზრდება სიმდიდრე. მუშაობა უკეთესად მოეწყობა, ადამიანი უფრო ხალისიანად იმუშავებს, მეტს გააკეთებს, ქვეყანაზე მეტი იქნება ყოველნაირი სიმდიდრე და ამ სიმდიდრით დასტკბება ყველა. დღეს ყველანი არ მუშაობენ, მცხოვრებთა ერთი მესამედი არაფერს აკეთებს, სხვის ნაოფ-

ლარით ცხოვრობს; არ მუშაობენ სალდათები, არაფერს აკეთებენ ვაჭრები, ტყვილად ცდებიან ხშირად მუშებიც და გლეხებიც, რომელთაც ყოველთვის არა აქვთ სამუშაო. როდესაც ერთობა იქნება, მაშინ, რასაკვირველია, ყველა იმუშავებს და ყველაფერი ბევრი გაკეთდება.

სწავლა-განათლება იქნება სავალდებულო, ყველა ისწავლის, ყველა ნასწავლი და განათლებული იქნება; შრომა გაადვილდება, ადამიანი ნაკლებს დროს მოანდომებს შრომას, ის მეტს მოიცილის გონების სავარჯიშოდ, ჭკუის გასაფართოებლად, მეტს დროს შესწირავს მეცნიერებას და სხვა და სხვა გამოგონებას, გამოიგონებს ახალ-ახალ მანქანებს, ამის შემწევობით კი შრომა კიდევ უფრო გაადვილება, ადამიანი კიდევ უფრო მეტს გააკეთებს, მეტი სიმდიდრე იქნება ქვეყნად, მეტი ბედნიერება დამყარდება.

მოისპობა კერძო საკუთრება, მოისპობა ადამიანის დაქირავება, დამყარდება თანასწორობა და ერთობა, დამყარდება საზოგადო სიმდიდრე და საზოგადო მუშაობა. მთელი ხალხი დაებატრონება ყველა სიმდიდრეს, თვითონ მოაწყობს მუშაობას და ყველა მიიღებს, რაც კი დასჭირდება და რაიმენიც დასჭირდება. მაშინ მოისპობა მტრობა, სიძულვილი, ქიშპობა, ძარცვა-გლეჯა, ავაზაკობა, გარყენილობა. ერთი არ დაუწყებს მეორეს მტრობას და ქიშპობას, რადგან ერთი ინტერესი ექნებათ, ერთად იმუშავებენ და ძმურად გაინაწილებენ ყველაფერს. ერთი არ გაძარცვავს მეორეს, რადგან ყველაფერი საერთო იქნება და ყველას შეუძლია იშოვოს, რასაც კი მოისურვებს. დღეს ადამიანი გაჭირვებისა და შიმშილის გამო ათასნაირ უსინდისობას და გარყენილობას სჩადის, თავისთავს ყიდის, ერთი მეორეს ატყვილებს, ძმა ძმას არ ინდობს, შვილი მამას, ქალი ქუჩაში გადის და თავის სილამაზის მუშტარს დაეძებს. ეს აღარ იქნება, რაკი მოისპობა გაჭირვება და შიმშილი. ადამიანი ადამიანს არ მოატყვილებს, ან რატომაც უნდა მოატყვილოს, რა ექნებათ ერთობის დროს

გასაყოფი და ერთმანეთის წასართმევი? ყველა ერთი მეორეს ნდობით და სიყვარულით მოეპყრობა, ერთმანეთს არ მოატყვილებენ, არავინ არ უღალატებს თავის სინდისს. ავსაკობა და გარყვნილობა მოისპობა, რადგან მოისპობა ამის მიზეზი სილატაკე და შიმშილი.

მოისპობა ვაჭრობა და ათასნაირი სისაძაგლე, რომელიც თან ახლავს ვაჭრობას. ყიდვა-გაყიდვა არ იქნება საჭირო მაშინ, როდესაც წარმოება იქნება საზოგადო, საზოგადო იქნება საკუთრება და მუშაობა: ყველა იმუშავებს და მიიღებს, რაც კი დასჭირდება.

ეს იქნება ერთობა, სოციალიზმი. მაშინ დამყარდება დედამიწაზე ნამდვილი თანასწორობა, სიყვარული, ძიობა. ყველა იქნება კმაყოფილი, არავინ არ დაიჩაგრება. მაშინ ადამიანი ერთიან გამოიკვლება: ამაღლდება სულით, მისი გონება უფრო განვითარდება, მისი სინდისი უფრო გაკეთილშობილდება, ადამიანი იქნება უფრო მაღალი ქკუის, ზნეობისა და ხასათის პატრონი. მაშინ ადამიანი იქნება ნამდვილი ადამიანი და ეცდება, ისე მოაწყოს ცხოვრება, რომ ეს ქვეყანა დაემსგავსოს სამოთხეს.

აი, ეს ერთობა არ უნდა დავივიწყოთ არასოდეს, აჰხანავო გლეხებო! ამ ერთობისაკენ უნდა მივისწრაფოდეთ, ეს უნდა იყოს ჩვენი საგანი. ვიბრძოლოთ მიწისა და თავისუფლებისათვის! თუ მიწა და თავისუფლება არ მოვიპოვეთ, ისე სულსაც ვერ მოვითქვამთ, ისე წელში ვერ გავიმართებთ მაგრამ მარტო მიწის და თავისუფლების მოპოვებით ვერ დავიმკვიდრებთ ბედნიერებას, თავს ვერ დავადწევთ ყველა ვაჭრებს: საჭიროა სრული ერთობა, საჭიროა სოციალიზმი. დღეს ვიბრძოლოთ მიწისა და თავისუფლებისათვის, მოვიპოვოთ მიწა და თავისუფლება, რომ ამით ფეხი მოვიმაროთ, გავღონიერდეთ, წელში გავიმართოთ, მაგრამ მიწას და თავისუფლებას რომ მოვიპოვებთ, განვგარძოთ ბრძოლა, მედგარი ბრძოლა სრული ერთობისა და თანასწორობისათვის, სოციალიზმისათვის.

დიდი შეღავათი, დიდი გამარჯვება, დიდი მოგება იქნება ჩვენთვის მიწა და თავისუფლება, მაგრამ არ უნდა გავჩერდეთ, არ უნდა დავეკმაყოფილდეთ, როდესაც მიწა და თავისუფლება იქნება მუშა ხალხის ხელში, და გავსწიოთ წინ სოციალიზმისაკენ, რომელიც მოგვანიჭებს ბედნიერებას!

გ ლ ე ხ ი ს ნ ა ა მ შ მ შ ი

გლეხი ვარ, მიწის მშრომელი,
 დღე და ღამ ოფლის მღვრელია,
 შავ ხეულათ გადავაქციე
 უღრანი ტყე და ველია.
 გუთნის, სახნის და საკვეთით,
 მარჯვეთ გამქონდა კვალია,
 ჩემს მობიბინე ჯეჯილზე
 მტერსა რჩებოდა თვალია.
 მეც მიხაროდა, ესტკებოდი
 შრომის ნაყოფის ნახვაზე.
 ნამგალს ვლესავდი ღიმილით,
 მომემკა თავის ვადაზე,
 რომ არ წაეღო ყვავ ყორანს
 ის ჩემი კირნახულია;
 ჩემსა სიხარულს და შრომას
 არ ჰქონდა დასასრულია;
 ძირები დავდგი დიდრონი
 კოლ-შვილის გასახარია,
 კალოს ვლენწავდი კვერითა,
 შიგ მება შვინდა ხარია;
 ვლენწავდი, ვანიავებდი,
 თანაც ვხარობდი ხვაზედა.
 ფეიქრობდი: ზამთრათ მეყოფა,
 რაც გინდა ეჭამოთ ძალზედა.
 მთლათ გამიცრუვდა იმედი —
 გაოხრდეს ჩემი ბედია —
 მღვდელმა მომთხოვა საკურთხი,
 ბატონმა — მეოთხედია.
 ორთავეს ძალა ვუჩვენე,
 არ მივეც არაფერია,
 ეგზეკუცია მომგვარეს,
 ზურგზე მადინეს მტვერია.
 ამიწიოკეს კოლ-შვილი,
 წამართვეს ნაოფლარია,
 შავმა და ბნელმა ძალებმა

დღე დამაყენეს მწარეა.
 მხეცურად შემომვისინენ,
 ამიკლეს სახლი, კარია,
 რაც კი გამაჩნდა, წამართვეს,
 თავს დამცეს რისხვის ზარია.
 ცოლს ამიხადეს ნამუსი,
 იმხვერპლეს ჩემი ქალია.
 დამღუპეს, გამათახსირეს,
 ცეცხლზედ დამისხეს წყალია.
 ვერ ავიტანე შერცხვენა,
 ხელთ ვიგდე ჩემი ცულია,
 გამხეცებულსა მტარვალსა
 მწრაფლ ამოვართვი სულია.
 თავი ვანებე სახლ-კარსა,
 ვით მხეცი გაველ ველათა,
 ერთგული მიწის მშრომელი
 გარღვიქეც კაცის მკვლელათა.
 ეხლა დავდივარ ქალებში,
 გავყურებ კლდისა პირებსა,
 ვიცი, აქ დავლევ სიცოცხლეს,
 ველარა ვნახავ შვილებსა.
 ჩემი სახლია ხშირი ტყე,
 სათესი — დიდი ველია.
 ღმერთო, დაახე ამ ქვეყნათ
 ყველა ბატონი, მღვდელია:
 მათ მომაშორეს ცოლ-შვილსა,
 გამხადეს ველათ მხვლელია!
 ნუთუ წაწყდების, უფალო,
 სიმართლით კაცის მკვლელია? ...

გ. შინაყვებელი.

საუბარი გლეხებთან

შეერთდით!

წინა წორადში გათხარათ, რომ ზოგიერთა
 ქვეყნის გლეხებმა მშეენიერად მოაწიეს შეთქმა
 სჯემე. თქვენც შეგიძლიანთ თქვენი ცხოვრების
 გაუმჯობესობა, ამისთვის სჯერათ, რომ თქვენც
 იმავე გზას დაადგეთ, რა გზითაც მაღწიეს თა-
 ვანთ მამანს თქვენმა ამხანაგებმა. ისინიც წი-
 ხად თქვენსავით დარბა-დატაკები იფუნენ, რად-
 გან ამათშიაც ისეთი ქიშობა და ერთმანეთის
 ჯიბრა იყო, როგორც თქვენშია ესლა, მაგრამ
 იმათ გაიგეს თავიანთი შეცდომა, გაიგეს, რომ
 ქიშობა გლეხებს დუხავს, გაიგეს, რომ ძალა

ერთობა და შეერთდნენ, შეკავშირდნენ და ძა-
 ლიანაც მოიგეს: ისინი ძალე მოდონიერდნენ და
 რაც ხანი გდაის, მათი ცხოვრებაც თანდათან უმ-
 ჯობესდებო.

მაგბადეთ იმათ მკვლეითს, გლეხებო! ნუ
 ჰკარგავთ ტუეილად დროს შემამუღებობს ლანძღვა-
 განებში, გამოტყდით, რომ თქვენი უბედურობა
 ისე თქვენი ბრალა და თუ გინდათ, რომ თქვენს
 უბედურებს ბოლო მოეღოს, განებეთ თავი
 ერთმანეთის ჯიბრს, ქიშობას და შეერთდით.

ქალაქის მშრომელი ხდისი დიდი ხანია შეერთ-
 და, დაიარსეს კავშირები და ერთად შეუდგნენ ბა-
 ტონებთან ბრძოლას. ქალაქებში არსებობს კავში-
 რები რკინის გზებზე მოსამსახურებისა, ამწერბე-
 ბისა, ფეიქრებისა, ხელზე მოსამსახურებისა და
 სს. თქვენც ასე უნდა შეერთდეთ და ასეთი კავ-
 შირი დაარსოთ. ჯერ უნდა შეერთდეთ ერთი სო-
 ფლის გლეხები, მერე უველანი ერთმანეთს
 შეუერთდებით და ისეთ ძალას მოიზოვებთ, რომ
 თქვენ ვეღარაფერი დაგიდგებათ წინ.

ესლა კი დაქსაქსულები და დაფანტულები ხართ,
 ამიტომ თქვენ ერთი ნამტევი ძალაც არა გაქვთ
 და ერთმანეთის ქიშობათ თავითონვე ათხრათ
 სიფლავს. მაშინ კი, როცა ერთად დარბადებით,
 ერთმანეთს ხელს ჩაჭკიდებთ და ერთმანეთს ზურ-
 გს გაუმაგრებთ, შეერთებულის ძალით მოსო-
 ხოვო შემამუღებებსა და მოაჯრობას მიწას და თა-
 ვისუფლებს.

ათათ სსოვადდება თითონვე დაწესებს ხელ-
 ფასს, სამუშაო დღეს და შეამუშავებს იმ ზირთ-
 ბებს, რა ზირთბებთაც უნდა იმუშაოს უველამ.
 როცა უველას ერთი ზირი გექნებათ და ერთმა-
 ნეთს აღარ უღალატებთ და აღარ შეეჯობებთ,
 შემამუღებებაც ძალაუნებურად დაგიომობენ და იმ
 ზირთბით მოგტემენ მიწას, რა ზირთბისაც თქვენ
 დაუდებთ. როცა ამ სჯემეს შეასრულებთ, როცა
 უველანი ძმებსავით ერთმანეთს შეიფიცებთ, დაეს-
 მარებთ და უშეკლით, მაშინ თქვენ აღვილად
 დააკლებინებთ სიჯარო ფასს. ამის შემდეგ თან-
 დთან ცხოვრება გავადვილებათ, უკეთეს სსხ-
 ლებს აიშენებთ, უკეთესი სსჭმელი გექნებათ,
 უკეთესად ჩაინვათ და სსჭირო დრო და შეძლე-
 ბა გექნებათ სსწავლისათვის. მოვადრო, როცა
 თქვენც ისე მოაწიებთ ცხოვრებას, როგორც
 თქვენმა უცხოელმა მეგობრებმა მოაწიეს, მოვად
 დროც, როცა თქვენ და თქვენი ამხანაგი მუშები

სამუდამოთ მოაშორებთ კისრიდან მონობის უღელს და მოაბრუნებთ სრულ თავისუფლებას.

მაშ საქმეს შეუდექით!

ნუ ჰგარჯვით დროს! დროა ხელი განძობოთ და ბორკილები მოაშორეთ. თქვენ მარტო თქვენი თავისთავის კი არ უნდა იზრუნოთ, არამედ თქვენი შვილებიც უნდა გასხვადეთ. იცოდეთ, რომ ისინი დავაწველიან და შეაგინებენ თქვენს ხსოვნას, თუ გზა არ გაუგაფეთ და არ გამოაფანეთ იმ დავაწველი ცხოვრებად, რომელშიც თქვენთვის ფაროსანობადაც თქვენ და თქვენი მამა-მამები.

მაშ ჩქარა შეუდექით საქმეს! ცხოვრების განუყოფლობის უღელს იარაღი ხელი გაჭირვით. ამ იარაღს სახელად კავშირი ჰქვია.

შეერთდით, დაარსეთ თქვენი საყოველთაო კავშირი და ნახვით, რომ თქვენი ცხოვრება მასთანვე უკეთეს კალაპოტში ჩადგება და ესლანდელი სიღატაკეც თანდათან დაგვაწველებს.

მაგრამ თუ წინანდებურად ერთმანეთს კრიკაში ჩაუდექით, ქიშხობა დაწვეთ და უფრო უარესად გაღატაკდით, მაშინ ტყუილად ნუ ღანძლავთ შემამულებებს და გამოტყდით, რომ უკლებფერი თქვენი ბრალის და თქვენ უბედურებაში ასევე თქვენვე ხართ დამნაშავე.

დაად, თქვენვე იქნებით დამნაშავე, რადგან თქვენ რომ კავშირი შეგერბოთ და ერთობა დატოვებთ, თქვენი ცხოვრებაც გაუმჯობესდებოდა, თქვენ მოაბრუნებდით ძალას და მალე გაიმარჯვებდით, ამის მაგვრად კი ასევე ღანძრები, სიღატაკეც და სწველები იქნებით.

როგორ უნდა მოაწყობოთ კავშირები?

წვდან გათხროთ, რომ თქვენც ისე უნდა მოაწყობოთ თქვენი კავშირი, როგორც მოაწყობეს კალაპოტებში, დურგლებში, მოსამსახურეებში, რეისის გზის მუშებში და სოფელში შეგნებულმა მშრომელმა ხალხმა. იმით ერთი შირი შეგნერს და ერთგულად იბრძვიან თავიანთ ცხოვრებისათვის და ბედნიერებისათვის. თქვენი კავშირი განიხილეთ კი იქნება და ვერაფერი ხელს ვერ შეგობილით. თქვენ იმიტომ კი არ ერთდებით, რომ შემამულებები გადასწვით ან დასოცდით; თქვენ იმიტომ ერთდებით, რომ უფრო ძვირად გააქარდეთ თქვენი მარჯვენა და შემამულებების საფარო და სხვა-დასხვა შირობები თქვენ სისარგებლად დასამობა-

ნით. ეს არის თქვენი უფლება, ეს არის თქვენი მოვალეობა და არავის არ შეუძლიან ან ხელი შეგობდნენ, ან აგაკრძალენ.

თქვენ კავშირში უნდა შევიდნენ ყველა გლეხები. არაფერიც არ გამოვა ასეთ კავშირისაგან, რომელშიც შედის მარტო ღვთის მორწმუნე გლეხები, ან მარტო ასეთი გლეხები, რომელნიც ესლავთ თხოვლობენ რესპუბლიკას და სოციალიზმს. მე გათხროთ, თქვენ კავშირში შევიდნენ უნდა შევიდნენ შთქა. ეს იმიტომ, რომ ერთმანეთში ქიშხობის მოსახლეობად და შემამულებების საბრძოლველად საჭიროა ყველა გლეხების შეერთება. იმიტომ თქვენ არავითარი ურადღობა არ უნდა მიქცით თქვენი ამხანაგების მიმართულებას. ყველა გლეხი უნდა შევიდეს კავშირში, რადგან ამის და სხვა გლეხებსაც ერთი საქმე აქვთ: თქვენ ერთდებით გლეხების ცხოვრების განუყოფლობის უღელს და თქვენთვის სრულ ერთი უნდა იყოს, ვინ არის თქვენი მეორე ამხანაგი გლეხი, სოციალ-დემოკრატია, ფედერალისტია, ავტონომისტია, თუ სხვა ვინმე.

თქვენ ყველამ ვიცით უნდა სრულ ერთმანეთის აზრებს და ერთმანეთს სიფარულით და ძმურად ექცოდეთ. თუ ასეთ გზას დაადექით, ესლავთ იცოდეთ, რომ გამარჯვება თქვენი იქნება.

ნუ გეშინიათ!

ვატო, როცა თქვენგანა მკითხავს: შემამულებმა რომ გაიგონ, რომ ჩვენ გლეხთა კავშირში ვართ ჩაწერილი და სამუშაო აღარ მოგვცენ, ან მიწები წაგვართვან?

ასეთ კაცს ასე უზარუნებთ: მშველებს, მოსამსახურეებს და სხვა მუშებსაც ეშინოდეთ და ამბობდნენ, ბატონი დაგვათხოვსო, მაგრამ ბატონებმა ვერაფრის ვერ დაითხოვეს. მაშ რად მარტო თქვენ არ შეგობდნენ კავშირის შეგება?

მართალი უნდა გათხროთ, რომ სოფლებში სმირად მოაბრუნებთ ასეთი გულგუთილი და ჰგვიანა შემამულები, რომელიც ეფუძლავს უშვილოს გლეხებს. იმან კარგათ იცის, რომ დათმობა სჯობს ამ დღეს, როცა დამამულები და მოთმინებდგან გამოსული გლეხები ორთათობათ და ბრუნით წავლენ შემამულებების საძირით. ასეთი შემამულებები ეფუძლავთ გლეხების მხარეს დაატერენ. ესენი რომ არ იყოს, როგორ გაბედვენ შემამულებები მიწების წართმევას? ერთს რომ წაართვან, ვადას უნდა მისინ? თუ გლეხებს ერთი შირი აქვთ, ვინ

აიღებს ასეთ შემთხვევას მაწინ? მაგრამ თუ მაინც და მაინც რომელიმე შემთხვევა წარმოვიყვანოთ მაწინ, ასეთს გვქვს კავშირმა ხელი უნდა გაუმართოს და დავსმართოს ამ დრომდის, სინამ ის სხვა სხეულის აშოვნის.

ნუ ხართ უნდობლები!

აქნებ ვინმე იკითხოს: ვინ იცის რაზე დაინარჯება ჩვენი ფული! ვინ იცის, აქნებ ჩვენი ფული გაფლანგონ და ცრაიელზე დაგვტოვონ. ამასე ასეთ ზნეუხს მოგვქმთ:

თქვენი ფული ამასე დაინარჯება, რაც სსკირა აქნება. ეს სსკირა თქვენგან გექნებათ მანდალი და ფულსაც ისე დაინარჯავთ, როგორც თქვენ გინდათ.

თათო სოფელი თათონ ირჩევს ფულის ამკრეფს და ფულის შენახვას ისეთ კაცებს მაინდაბნ, რომლებსაც ენდობა. ფულის შემნახველად უნდა აირჩიოთ მდიდარი კაცი; მაგრამ ის თა კა, რომელიც თქვენი მეგობარია და თქვენ სსკირას მხარეს უჭერს. ასევე ფრთხილად უნდა მიაქციოთ კომპიტიონს ანჩევის დრას. კომპიტიონს წკვრებზედ უნდა აირჩიოთ ჭკვანა და ზაიტონისა კაცება. მაგრამ მართა ანჩევით არ უნდა გათავდეს სსკირა. კომპიტიონს და ამის მუშაბნეს თქვენ თათონ უნდა ადევნოთ თვალი-ფურა, რამდენიმე თვის შემდეგ ანგარიში მოსთხოვოთ და გაარჩიოთ, სხეირთა ანაჩ ისეთი კაცება ამისთვის თუ უხეირთა. თუ კაცება ანაჩ, ასევე ამათ აირჩევთ, თუ უხეირთა—ამათ გამოსრცულით და სხეებს დანიშნავთ. ერთი სიტყვით, სუველადფურა თქვენ ხელში აქნება და სსკირაც ისე წავა; როგორც თქვენი სურვალი აქნება.

მაგრამ ვთქვათ, რომ რომელიმე სოფელში სსკირა ცუდათ წავადა და კომპიტიონს უფრთხიმ ფული გაფლანგა. მერე რა? განა ამისთვის უარო უნდა ვსთქვათ ერთობსე და ჩვენ კავშირებსე? მდიდრების ბანკებს სმინდა ცარცევიან სოფელში ბანკების უფრთხება, მაგრამ მდიდრები ბანკებსე სკლას არ იღებენ და უფრო ამრავლებენ კადვრ.

ვთქვად რომელიმე წელიწადს სეტივა მოვიდა და ნათესები გაგიფუჭდათ. განა თქვენ მერე წელიწადს ადარ დასთესავთ ზურს ან ჩერს? ვთქვათ ფულის შემნახველმა ათხა მანეთი შექადა. ვთქვათ თქვენ კავშირში ათხა კაცია. თათო კაცზე ერთი მანეთი მოდის. ერთი მათხროთ, რა ძნელია ერთ

თა მანეთის დაკარგვა ამ სსკირისთვის, რომელსაც თქვენ აკეთებთ?

„ბევრი დრო წავა“

ზოგოერთება ამას იტყვიან:

— სინამ კავშირი მოდონიერდება და სინამ შემთხვევებს დავათმობანებთ რასმეს, ბევრი დრო წავა.

ჩვენ ასეთ კაცს ვუზსუხებთ: ეს თვენი სსკირა. თუ თქვენ ესლავე არ შეაკენით კავშირის სარგებლობა და ესლავე არ შეერთდით, ბევრი დრო წავა; სინამ შემთხვევებს დაათმობანებთ რასმეს. მაგრამ თუ ესლავე შეაკენით კავშირის სარგებლობა და ესლავე შეერთდით, მაშინ მალე გაკეთდება სსკირა და მალე დავათმობენ შემთხვევებს.

სულარ იცდით. ვისაც ჭკუა უჭრის, ესლავე შეუდგეს სსკირას. თათო სოფელში ჯერ-ჯერობით რომ სუთი ან ექვსი კაცი შეერთდეს, მერე სხვა სოფლებიც შეერთდონ და აირჩიონ ცენტრალური კომპიტიონი, სსკირა ისე მალე მოეწეობა, რომ რამდენიმე თვეში სსკირა გაჩაჩხებულა აქნება. ამისთვის კადევ სსკირათა სსკირა და ატარცია. ვეველს, ვისაც ეს სსკირა სწამს, მოვალეა თავის მეზობლებს და ნდობებს აქამდის ეხიანთ და არწმუნონ, სინამ დაიფლავებდეს და მიაიმრობდეს.

მაგრამ ვეველს ვათხვავებთ, რომ დიანება და სულმოკლენი სსკირას ნუ შეუდგებიან. ვინც მერე დღესევე უფრებს ჩამაჭერას და ამედი დეკარგება, ის ამ სსკირაში არ ივარგებს. ვეველს უნდა ახსოვდეს, რომ ვეველს სსკირა დასწვისში ძნელია სოფელში. სსკირათა მოთმინება და გონაურება. გვქვს ხორბაღს რომ დასთესავს შემოდგომასე, მერე ზავსულამდის იცდის სოფელში, რადგან იცის, რომ ამევე შემოდგომასე უნა არ ამოვა, ვეველსფურს დრო უნდა. ამიტომ არც თქვენ უნდა მოათხოვოთ, რომ თქვენმა სსკირამ მერე დღესევე ნაყოფი გამოადოს.

მტრებს გაუფრთხილდით!

თქვენში ბევრი მოძიებნება ისეთი კაცია, რომელიც თავის გაუხვთლებლობით, ან ბირად სარგებლობისთვის და მოკუბისთვის ხელს შეკობლიან და კავშირის დასრულებას არ გარჩევს. ისინა ან დავაშინებენ, ან გეტივან და დავარწმუნებენ, რომ კავშირის შეკვრა გვსუხებისთვის სსარგებლად არ არის. თუ ზატარა რამე შეცდომა მოუ-

ვიდა კავშირს, ისინი ზატარა სჯიქს გაბერავენ და სხეებსაც აიოლებენ. ამიტომ ესლავე გუგუნებოთ, გლეხებო: გაფრთხილდით, არ მოსტყუდეთ, არ აწვევთ თქვენ მტრებს და არ დაუჯეროთ ამოღანაკს, თორემ მერე თათონკე იხანებოთ. სჯუთარი თავით აიფარეთ, სჯუთარ სინადის უკდეთ უური და მსოფლად ჭკუას და გონებს გაჭეკეთ და მადე დარწმუნდებოთ, რომ თქვენი უბედურების მოსახლობად და ხეარაან ცხოვრების შესაქმნელად სჯიარა მსოფლად ერთი: ერთმანეთში ქაშხობას მოსახობა და გლეხთა კავშირის დაარსება.

მას ნუდარ ჰკარგავთ დროს, შეიკრებიეთ, მოიღანაკეთ და გაბედულად დაიწვეთ სჯიქე.

ერთობა და კავშირი — აი, მსოფლად ეს დიგახსნათ უბედურებისაგან და გაჭირვებისაგან.

მეხი.

ახალი ციხე

(თარგმანი)

გამვლელი

ვხედავ, ძმობილო, შენ აქ რაღაცა დიდსა შენობას აშენებ სწრაფად. ნეტა რა არი? მაგის პატრონსა არ დაუჯდება, მგონი, იაფად!

კალატოზი

შენ გამოიციან, სწორედ შეატყე, აქ სამუშაო ბევრი იქნება, ოხ, ბევრი ოფლი, ოფლი მუშისა აქ დაიღვრება, აქ შთაინთქმება! გაგეგონება, ჩვენ ღარიბს ხალხსა რომ აღარ უნდა სხვისი მონობა, გვეყო, რაც რომ ვიტანჯებითო და სხვას მიჰქონდა ჩვენი ქონება! ქალაქში მუშამ, სოფელში გლეხმა მხარი მხარს მისცა, შეებნენ მტერსა, ხედავს მთავრობა... მისი დამხობა მალე იქნება... ხვალვე ან დღესა! ჰო და ამიტომ იმანაც ერთი ეხლა გამოსცა რაღაც „უქაზი“, ამბობს: ვინც ჩემი ურჩი იქნება, დაატყდებაო მას ჩემი ბრაზი! ა, ეს შენობაც სწორეთ მისია... იმისთვის არი გამოსადეგი. ეს ციხე არი, ციხეს ვაშენებ,

ბევრს ხალხს ჩამწყვედევს ტიალ-მუდრეგი! ეს სამარეა ცოცხლებისათვის, ამ კედლებს შიგნით ბევრი იკვნესებს. აბა მტარვალი, მითხარი ერთი, ჩვენთვის კარგს რასმე რათ დააწესებს! სჩანს, ყველა ციხე სადგეა ხალხით და დღეს მთავრობა ახალს აშენებს, თვით არქიელი დაესწრო, როცა მე შეუდექი ამის საძირკველს!. ილოცა, დიდხანს იდგა მუხლებზე, აკურთხა, როგორც წმინდა შენობა, ასეთი არი, ძმაო, იმათი სიყვარული და ქრისტიანობა! ღმერთმანი შემრცხვა, გულში ვიფიქრე: სად ღმერთი მეთქი და სად ჯალათი! ეხ, ვიცი, ძმაო, რასაც ვაშენებ, მაგრამ ვმუშაობ ძალათი! ცოლშვილი.. პური.. ხოლო რამდენ ქვას დავდებ კედელზე, გული მიკვდება. ნუ, ნუ დამძრახავ, მაშენებინებს ამ წყეულს ციხეს მე გაჭირვება!

გამვლელი

გულს ნუ გაიტეხ, ძმაო, ამითი, ჩვენს მწუხარებას ბოლო ეღება, მალე ამ ციხის დიდი კედელი მტარვლების კვნესით ახმაურდება! მალე აღგება მუშა თამამი, აკანკალდება იმის წინ მტერი, ციხე-კაზარმის და ბორკილების დარჩება მხოლოდ ერთი-ღა მტვერი! თავი ანებე მწუხარე ფიქრებს, ხალხი აღგება მალე მტერზედა და მაშინ სულ სხვა, სხვა სამუშაო გექნება, ძმაო, ბრძოლის ველზედა!

კალატოზი

შენ მართალს ამბობ, მოთმინებისა ფილა უკვე გადმოიცალა. მეც იმ წუთს ვუცდი, როდის გაშლის ფრთებს შეუდრეკელი ხალხისა ძალა! დეე აქუხდეს... ჩვენ ერთათ წავალთ, ყველანი ერთათ გამოვიღებთ ხელს, და იქ ბრძოლაში, მტერთა ბრძოლაში ჩვენ გავამეფებთ წმინდა სიმართლეს!

ა. უდღეშალო

გლეხების და მუშავის წერილები

I.

ძმაო პეტრე, შენ მწერ, რომ ამდენი ხნის შეწუხების შემდეგ გლეხებმა ხმა ამოვიღეთ და ეს ხმა მალე საქმედ გადაიქცევაო. კი, ძმაო, ეს ასე იქნება უსათუოდ. ხალხმა შეიგნო თავისი დაჩაგრული მდგომარეობა და იცნო თავის სისხლის მწოველები. ეხლა მას ვერაფერი ბნელი ძალები ვეღარ შეიკავებენ და ჩვენ უსათუოდ გავიმარჯვებთ. ჩვენებურ ხუცესზე, მდიდრებზე და მემამულეებზე სწორედ ნამდვილს-ლაპარაკობ. ეს ვაჟბატონები როცა ხედავენ, რომ ჩვენ ერთად ვიბრძვით და შეერთებულის ძალით გინდა მოვსპოვო საზიზღარი წესწყობილება, მაშინ ისინი ჩვენ გვეკედლებიან და გვეუბნებიან, ჩვენც თავისუფლების მომხრეები ვართო. მაგრამ როგორც დანიხავენ, რომ ჩვენი მოძრაობა ცოტათი შეფერხდა თოფებითა და ზარბაზნებით, ის ვაჟბატონები მაშინ მზავრობას ეკედლებიან, ჩვენ კი მარტო გეტოვებენ. მოლაღატობაზე და ჯაშუშობაზე უსაზიზღრესი რაღაა ქვეყანაზე! კაცო, განა ტყვილა ჯდომით გასუქებული კაცი მიემხრობა გლეხების ერთობას? არა და არა. მე რამდენჯერ მინახავს, რომ, როცა საწყალ გლეხს ვინმე მოუკვდებო, რაც უნდა ღარიბი იყოს, მღვდელი მაინც არ შეიბრალებს, სულს ამოართმევს და მაინც წააგლეჯს ფულს მკედრის გასაძღოლს, საწირავს და რაღაც სხვა თვალთ-მაქცობისათვის. არა, ჩემო პეტრე, ხალხის ყვლეფას და მუქთანობობას ნაჩვევი კაცი გლეხის მომხრე არ არის და ნურც ენდობით ამისთანა ხალხს.

მდიდრები? თავი დამანებე, თუ ძმა ხარ! მდიდარი კაცი ამოუღდება მხარეში ბრძოლის დროს გლეხს?—გლეხს უადგილოს, უსახლ—კაროს, ყველასაგან მოტყუებულს და გაქურდულს? მდიდრებსაც უნდათ თავისუფლება, მაგრამ ისინი სხვანაირ თავისუფლებაზე გაიმდიდრებიან, იმ თავისუფლებაზე, რომელიც მათ კიდევ უფრო გაამდიდრებს და მათ ცხოვრებას კიდევ უფრო მეტ სიამოვნებას მიჰვდრის. აი, არ ენდოთ იმათ.

ჩვენთან, ძმაო სხვა წოდების ხალხი საერთოს არაფერს იქონიებს, გარდა იმისა, რომ ჩვენ ეხლანდელზე უარესად დაგვიმონავეონ.

არა, ძმაო, მე მათი არა მწამს რა. ჩვენ ჩვენი საკუთარი ძალ-ღონე მხოლოდ გავიმარჯვებობს. სხვისი იმედი არ იქონიო.

შენი მოძმე საყენიელი

II. ვინ არის გლეხი?

გლეხი არის ის ადამიანი, რომელიც გათქნებიდან და დამუშავების მუშაობს, წლებზე ფეხს იდგამს და თავის სისხლათა და თვლით რწყავს მიწას. მასთვის არ არის არც მოსვენება, სიგრილე და არც სსვა რამე სიამოვნება. გათქნება თუ არა, უნდა ადგეს, წელსე შემოაგრძნოს ცივი მკადა და წავიდეს სამუშაოდ. სიაცე იქნება თუ სიცივე — სულ ერთია — მაინც უნდა იმუშაოს და დამუშავდეს. მაგრამ რას დებულობს ის სამაგიეროს? აი ასეთი შრომის ჯილდოთ დღევანდელ ღუხშირ ცხოვრებისაგან მინატებული აქვს მსოფლად შიშშია, სიტატყვე, ტანჯვა-წამება და სსვა არაფერა.

ასეთ მდგომარეობაშივე არიან ქალაქის მუშები — ზრდეტარები (ბოჯანობები). ვინ არიან ზრდეტარები? ავივე გლეხები. ეს მუშები გლეხები-სგან განირჩევიან მსოფლოთ იმითა, რომ არ ცხოვრობენ სოფელში და ესეც იმიტომ, რომ ცხოვრების უკუდამართების გამო არა აქვთ სოფელში მიწა, რომ დაამუშაონ და თავი გამოიკვებონ. აი სწორედ ამიტომ ასეთი გლეხი ამბობს: ცხოვრებას სე უკუდამართათ არის მოწყობილი, წავლ ქალაქში, იქნება სამუშაო ვაშოგო სდმე და სიკვდილს თავი დავსწო. მართლაც მადის ქალაქში და გადის ბასარსკ განსაქარავებლათ. ამ დროს მადის მექარსზე ან სსვა ვინმე კანტადაისტი, შეეგაღრება მუშს, სკუთარ ჯან-დონეში გაურავდება და წაიყვანს. დაიქნებს სამუშაოთ სდდაც ნესტაან სდრდაფში, ამუშავებს თორმეტ-ათთსმეტ სჯათს და შრომის ფასად აქვს მსოფლად იმდენს, რომ შიშშიაით არ მოკვდეს. დანარჩენს ამის შრომის ნყოფის კი თვითონ ისაკუთრებს. ჩვენ ესდა ნათლათ უსკდავთ, რომ გლეხები და მუშები ერთი და ავივე ეთუილან.

ესდა ცოტა ზევიდგან დავიწეთ და უფრო ნათლათ გავარკვიოთ გლეხების და მუშების მდგომარეობა. მოელ დედამიწის ზურგზე სსხოგადობება განიყოფება ორ კლასათ, ორ ბანაკათ: ერთ ნაწილს შეადგენს ბურჟუასა, მეორეს კი მშრომელი სჯისი. ზირველი ნაწილს შეადგენენ მძარცველები, მეორეს კი — განდრეულები, ზირველს შეადგენენ

მზავრელები, მეორეს კი — დახატრელები და დამონებულები, ზირველს შეადგენენ შევლეთელები, მეორეს კი — გაყვლეფილები. შევლეთელები გაცილებით ნაკლები არიან გაყვლეფილებსე, მაგრამ წეს-წებობების უკუღმართობის გამო უმრავლესობა დამონებულა უმცირესობისაგან. სწორეთ ამიტომ სასოკადოება გაუთფილია ორ მონადირე ბანაკად.

უკუღმართმა ცხოვრებამ ამ მშრომელებს და მშვირებს არგუნა მუდამ მუშაობა, სისხლის და ოფლის ღვრა და მუდამ შიმშილი. თავიანთ სიტყვებში ესენი ბედნიერათ ვერც ერთ წუთს ვერ ატარებენ. ავადმყოფობა მათი მუდმივი სტუმარია. ესენი არიან სულ მუდამ მშვიდნი, სულ მუდამ შიშველ-ტიტველნი და მწუწრვალნი. ამთ თავზე დახატრდობენ უკვლავ ჯურის სულთა მსუთვება: მემამულეები, მექარხნეები, ვაჭრები, მღვდლები, ჩინები, და მთავრობა — მინისტრები, გენერალ-გუბერნატორნი, კუბერნატორები, მახრის უფროსები, ბოქალები, კასაკები, სტრაჟნიკები და ავასკი სულიკანებიც კი.

ბურჟუაზიას შეადგენენ მეფობრიკები, ვაჭრები, სასულიერო წოდება, ჩინები, ჩინოვნიკები და სხვა ათსა ჯურის მუქანსორა. აი ეს ვაჟბატონები შრომის მაკურათ მუდამ განცხრომშია, ფუფუნებაში და ათსხიორ გარეგნალებაში ატარებენ დროს. გლეხები და მუშები შრომით ისტეობან და მშვირები არიან. ეს ვაჟბატონები კი მხართეძიხე წამოწოლიან, ხელებსაც არ ანძრევენ, მაგრამ ბქრო-ვერცხლით მორთულ სანასლეებში სცხრობენ. თუ სდამე სამართალია, ამხიართ ის უნდა ცხოვრობდეს, ვინც შრომობს, ვინც ოფლის ღვრის. ვინც არაფერს არ აკეთებს, ამის არც არაფერი უნდა ეკუთვნოდეს. ამის მითხროვს სამართალი. ვინც დღე და დამეს ასწორებს და მუშაობაში სულს ართმევს, სწორეთ ის არის ჩავარდნილი ჭირსა და მწუხარებაში, სწორედ ასეთ ხალხს უკვავს სხვადასხვა ავადმყოფობა. ისინი კი, ვინც არას აკეთებენ, ამითთვის არც ჭირია და არც მწუხარება. ზოგი იტყვის, რა ვუეთ, ასეთად ღვთის სამართალია, მეგრამ ამა ერთი ვნახთა, სდ არის აქ ან დმერთის ან ადამიანის სამართალი. გლეხი კაცის შვილი დედამიწის ასწილდება თუ არა, უნდა შეეძას რეიხის უღელში. მისთვის არ არის არც ძილი, არც მთხვეება, არც სასწავლებელი და არც სხვა რამე. ხელში სასრე უნდა

აიღო და უნდა უმწევესო ან ბატებს, ან ცხვარს და ან ხარ კამეხს. თვასში სარჩენი ბევრი ჰქავს, მაგრამ ამის მამა ვერ ახდას უკვლავფერს. ამის გარდა, ბევრი გადასახდა აქვს შესატანი ხაზინაში და შემოსავალი კი არაფერი აქვს. რა ჩინს სწავლამა! თავისი შვილი უნდა მოამოროს სეკვარელ სამშობლოს. მაჰქავს სდღაც ქადაქში, რომ ორიოდე გროში ამოგინოს. მიიფუნს ვანმე მექარხნისთან, და გაურიგდება დღეში ანახათ, ან ექვს შაურათ. ახლავს და მუშავ, შენ აქ დასუთულ ჰქერში და ხესტან შენობაში გამუშავებენ ათათრმეტ სხათს. ერთხელაც აქნება და „სახეანი“ ქარხნად განგებებს, რადგან არ მოეწონა შენა მუშაობა, ან შენ ავითთხვე არ მოსწონხარ. ესლად იძულებული ხარ წასვადე სხვა მექარხნისთან, ან სოფელში. მიდიხარ სხვა მექარხნისთან და კუბეობი, სამუშავო მიმეტეო. ის განასუხებს, მე მუშები ბევრი მყავს და ესენიც უნდა დავითხოვოვთო. ის განასუხებს, თუ დავებო ბავშვის ფასათ — იფავი, რადგანაც ბავშვისც შეუძლიან ჩემ მამხიებზე მუშაობათ. მიდიხარ კადვე სხვასთან და სთხოვ ალაც, მაგრამ აქც გუბნებთან, სასეირო რომ იეთ, შენი „სახეანი“ არ დავითხოვლად. ესლად იძულებული ხარ ორში ერთი აირჩიო: ბავშვის ფასად მუშაობა, ან სოფელში წასვლა. ვთქვათ, წასვლი სოფელში. სავუთარა მიწა არა აქვს, მასვალ მემამულესთან და ვტევა: ბატონო, მაქვნი სიკეთე, მომეცა მიწათ. ის გუბნებს: კარგი, მაწის მოგცემ, მაგრამ, ნასკვარა მოკვლი მოსავლისა მე უნდა მომეცო. რას იხამ! მეტა გზა არა აქვს და შენც ეთანხმები. კავიდან რამდენიმე ხენი. ამხობაში შენც მოგებნრდება შენი ნამუშვარის სხვისთვის წადვა და ეტევა: ბატონო, მიწა უფრო შელავათანი ზირობით მომეტეო. მამინ მემამულე მასწერავს ბოქაულს: ეს და ეს კაცა „ბუხტოფიკავა“ო. ბოქაული გამოგზავნის სულთა მხუთავებს და გაკარავს თავს შორს, სდღაც რავ ქვეუანში, ან ხესტანს ცასეში ამოგაღმობენ. ასეთათა შენი ცხოვდება, დახატრულად ხლხო.

ა. პ.

გ ლ ე ს ს

როდესაც წამოიქმნება
ქალიქად, მთად და ბარად;
ცას გადევრება ღრუბელი,

მოსქდება სისხლი ღვარადა, —
მზათ იყავ, გლახო, იმ დღისთვის,
შორს სტყორცნე სევდა გულისა, —
დაჰკა მტერს, დაჰკა, რომ ნახო
შენც სხივი გაზაფხულისა!

იკლდე, შენ ხარ დიდება
ამ უკულმართი სოფლისა,
შენა და მუშა ქალაქის, —
შენთანვე მღვრელი ოფლისა!
უთქვენოთ მთელი ქვეყანა
შიმშილით ამოწყდებოდა;
ვერც ერთი მუქთა-მქამელი
ასე ვერ გასუქდებოდა!

მითხარი, შენ ვინ გიბრალეხს,
რომ შენ სხვა გებრალეზოდეს?
მუქთად წყალს არვინ მოგაწვდის,
წყურვილით სულიც გხდებოდეს.
სუყველა შენით სულს ითქვამს,
მდიდარნი შენით ძღვებიან;
ლუკმას შენ აწვდი იმ სვავებს
და მიინც გემდურებიან!..

არა, როს წამოიქუხებს
ქალაქად, მთად და ბარადა;
ცას გადაეკვრის ღრუბელი,
მოსქდება სისხლი ღვარადა, —
მზათ იყავ, გლახო, იმ დღისთვის,
შორს სტყორცნე სევდა გულისა, —
დაჰკა მტერს, დაჰკა; რომ ნახო
შენც სხივი გაზაფხულისა!

მ. ასათბაძე.

ჩვენებური აბეზი

ზემო-ქართლი

უპირველესი მიზეზი, რომელმაც შეარყია და ჩააბა აქაური გლეხი განმათავისუფლებელ მოძრაობის ფერხულში, არის მიწის სიმცირე. მიწაზე ფიქრობს იგი მუშაობის დროს, მიწა უდგას თვალწინ მოსვენებისას და მიწა აქვს წარმოდგენილი თავის მომავლის საგნად იმ დღიდან, რაც განმათავისუფლებელი მოძრაობა დაიწყო. გლეხმა ცხადად დაინახა, რომ

მას უფლება აქვს ჰქონდეს საკმაო მიწა, ხოლო როგორ და რა გზით ჩაიგდოს იგი ხელში, ეს მისთვის გამოურკვეველია. დღემდე ბევრი დარწმუნებული იყო, რომ მთავრობა მემამულეებისაგან მიწებს გამოიყიდიდა და გლეხებს დაურიგებდა, მაგრამ დღეს ეს არავის არ სჯერა.

კახეთი

„მიწა მიწის მუშასაო“, — გაიძახიან ყველგან და კახეთიც ბანს აძლევს ამ ღვთიურ სიტყვებს. პირველად, როცა გლეხთა მოძრაობა დაიწყო კახეთში, გლეხები გაიძახოდნენ, ყველანი ერთნაირები, თანასწორი დედის შობილა დავბადებულვართ, ამოდენა დედულ-მამული: სახნავი მიწები, ტყეები და ზვრები თან არავის დაჰყოლია და ეს ღვთის გაჩენილი სიმდიდრე გვეკუთვნის ღვთის შვილებს და არა რომელიმე კერძო პირებსაო. როგორც ჰაერი და წყალი არ გაიყიდება, ისე კიდევ დედამიწა. მიწდრები არავის შეუქმნია და ტყეები არ აუშენებო, რომ იძახიან, ეს ჩვენი საკუთრება არისო და მთავრობაც კვერს უკრავს.

ვინც რა უნდა თქვას, როგორც უნდათ იფიქრონ, მაგრამ ის დრო წავიდა, როცა დიდი ბატონების და პატარა ტყის მცველების ნებადურთველად ტყეში ვერავინ შესულიყო, ერთი კონა ფიჩხისთვის პურის გამოსაცხობად. წარსულ ზაფხულს თავისუფლად შევიდა ხალხი ტყეში და იმდენი გამოიტანეს, რამდენიც უნდოდათ.

მართალია, ჩვენ სიმართლეს ვემსახურებით, არავის მხარე არ უნდა დავიჭიროთ, მაგრამ ჩვენც მოგვივა შეცდომა და უნდა გამოვტყდეთ, რომ ბევრმა ჩვენგანმა გადააქარბა ტყის მოჭრაში. იმედია, მერე აღარ განმეორდება ეს შეცდომა.

წავიდა ის დრო, როცა მიწის დამუშავებაში მიწის პატრონ მებატონეს მოსავლის ნაოთხალი მოჰქონდა და ამას გარდა ქრთამსაც თხოულობდა. შარშან ხომ ბევრმა ვერ მიიღო ნაოთხალი და მგონი წელსაც ასე იქნება. გლეხებმა გადასწყვიტეს მიწის ქირად მეთედის მიცემა. ჯერ არ ვიცით მემამულენი რას ფიქრობენ, შარშანდელივით ყაზახ-რუსებს მიუსევენ და ეკზეკუციას ჩაუყენებენ, თუ მოერიდებიან ასეთ საქმეს, რადგან შარშან ყველამ კარგათ დაინახა, რომ ყაზახებმა ვერაფერი უშველეს,

პირ-იქით, მტრობა და შური დათესეს და ამით თავადიშვილები ისე შეწუხდნენ, რომ თვითონვე სთხოვეს ეკზეკუციის ასხნა.

ღალის მიცემის დროც დადგა და როგორ ჩაივლის ეს საქმე კახეთში, ამასაც მალე დავინახავთ.

კახელი გლეხი.

ქიზიყი

14 ივლისს მოკლეს სოფ. ჯუგაანის მამასახლისი გიგა ალადაშვილი. მკვლეელი მიიმალა. ამბობენ, მამასახლისი იმიტომ მოკლეს, რომ ჯაშუში იყო. რამდენჯერმე მიუგზავნიათ მასთან ამორჩეულები გასაფრთხილებლათ — ჩამოგვეცალე, ნუ გვიშლი ხელს, ნუ გვაბეზღებ, თორემ წუთი სოფელს გამოგასალმებთო. მაგრამ, როგორცა სჩანს, იმას თავისი ხელობა არ მოუშლია და აკი გამოასალმეს კიდევ წუთი სოფელს. ხუთი ძმა ზედელაშვილები დღემდის იმის წყალობითა სხედან სატუსაღოში.

სოფ. კოტორის კალოებზე ვილაყებმა გლესს ჯანგულაშვილს გადაუწვეს საბძელი და სარჩო საბადებელი. საქმე ასე ყოფილა თურმე: როდესაც ჯანგულაშვილს მკა გაუთავებია და ძნები სრულიად ამოუტანია კოტორის კალოებზე (ამბობენ 225 ათეული იყო) და დაუწყებია საბძელში, საღამოთი ვილაყა უცნობი შეპარულა საბძელში, შიგ შუაგულ ძნებში ჩაუსხავს ნავთი, მიუცია ცეცხლი და მიმალულა.

ხმა დადის, იმიტომ გადაუწვეს ჯანგულაშვილს სარჩო-საბადებელი, რომ მან თავადიშვილების მამული აიღო იჯარით და იმის წყალობით სოფელი დარჩა უმამულოაო. თურმე სოფელს უნდოდა ეს მამულები, ეხვეწებოდა კიდევ, მაგრამ რეაქციის იმედებით გამხნეებულმა ჯანგულაშვილმა არამც თუ არ შეიწყნარა თხოვნა გლეხებისა, პირიქით, ორჯერ მეტი მისცა მემამულეს და დაიტოვა ბურთი და მოედანი.

20 ივლისს, საღამო ეამზე რევოლვერით მოკლეს ბ. ყორღანაოვის ნოქარი გეურქა ფარსადანოვი. მკვლეელი მიიმალა. მიზეზი, როგორც ამბობენ, ჯაშუშობა და მოღალატობა იყო ნოქართა გაფიცვის დროს, რომელიც აქ მოხდა ამ ორი კვირის წინად. რამდენჯერმე გაუფ-

თხილებიათ თურმე, ნუ გვღალატობ, ჯაშუშობას თავი დაანებეო, მაგრამ, როგორც ამბობენ, ის ყველას მასხარად იგდებდა და არაფერს ერიდებოდა.

21 ივლისს გაცარცვეს სიღნაღის ფოსტა ქ. ტფილისიდან სიღნაღში მიმავალი. მოპყლეს ფოსტალიონი, ერთი „სტრაჟნიკი“ ლოლადე და ორიც დასჭრეს. სოფ. ყანდაურში დღესვე ჩააყენეს დრაგუნები ეკზეკუციად. ფულად წაულიათ სამი ათასი ხუთასი მანეთი და სხვა ქალაქები.

მიწის საკითხი ქიზიყში სრულიად არ არის მოწესრიგებული. ამის გამო ხშირია უსიამოვნება გლეხებში, განსაკუთრებით ასეთი საკითხი გამწვავებულაა ქიზიყის თერთმეტ სოფლის საზოგადოებაში, რომლებიც ძლიერ გამოურკვეველ მდგომარეობაში არიან და დღესაც არ იციან თავიანთი ადგილების რაოდენობა. ამ საქმის გამოსარკვევად ამ ბოლო დროს კავკასიის უმაღლეს მთავრობასაც მიუქცევია ყურადღება და, სხვათა შორის, ამას წინად მოწვეულ სხდომაზე ერთ დიდ მოხელეს უთქვამს: „ერთად ერთი მწვავე გარდასაწყეტი საკითხი მთელ ტფილისის გუბერნიამიო არის მიწების მოწესრიგების საქმე ქიზიყის სოფლებშიო“. ეხლა როგორც ნამდვილ ცნობებიდან შევიტყვე, ეს საკითხი ამ წინადა დაყენებული მთავრობის კანცელარიებში: 1892 წლებიდან ამ სოფლის გლეხთა შორის უთანხმოება იზდებოდა. ამ ხნის განმავლობაში მთავრობა გზავნიდა ადგილობრივ მიწის მზომლებს და მოხელეებს, რომლებიც დროებით ამყარებდნენ მშვიდობიანობას საბოლოოდ საქმის გათავება კი დღემდის ფიქრადაც არაფის მოსელია. მაგრამ ამ უკანასკნელ წლებში დიდი არეულობა გამოუწვევია ამ საქმეს გლეხებში. საქმე იქამდის მისულა, რომ შეტაკება მომხდარა და რამდენიმე გლეხი და პოლიციელი უმსხვერპლია ამ შეტაკებას. ჯარიც ჩარეულა საქმეში მშვიდობიანობის აღსადგენათ და გლეხებიც დროებით მიჩუმებულან. ყველა ამისთანა უსიამოვნო ამბები მომხდარა ისევ მთავრობის მოხელეების დაუდევრობით; საზოგადოდ მთელ ამიერ კავკასიაში და ქიზიყის სოფლებშიც არაა გამორ-

კვეული მიწების რაოდენობა, არაა პლანებზე გადაღებული სახელმწიფო და კერძო მემამულეთა სახნავ-სათესი და საბალახო ადგილები. ყველა ამას მოყვა სახელმწიფო და საერობო გარდასახადების უსამართლოდ გაწერა გლეხებზე. ამას ისინი უფრო მეტად გაუბრაზებია და საქმეც უარესად გამწვავებულა. რომ მშვიდობიანად გათავებულაყო ეს საქმე, 1905 წლის განმავლობაში იქაურმა მომრიგებელმა შუამავალმა თავადმა ჯორჯაძემ სოფლების არჩეული დებუტატები ჩამოიყვანა ორჯერ ნამესტნიკთან. დებუტატებმა პირადად აუხსნეს ნამესტნიკს ქიზიყელების გაქირავებული მდგომარეობა და დახმარება სთხოვეს. ამის შემდეგ ნამესტნიკის ბრძანებით შესდგა კომისია ქიზიყის მოხელეებისგან, მაგრამ კომისიამაც ვერა გააწყო რა. ამის შემდეგ ისევ შუამავალმა ჯორჯაძემ გუბერნატორის თხოვნით შეპკრიბა დაწვრილებით სტატისტიკური ცნობები ქიზიყის გლეხების შესახებ და ვრცელი მოხსენება წარუდგინა უმაღლეს მთავრობას. რადგან მოსალოდნელი იყო, რომ ეს საქმე უფრო გამწვავდებოდა, ამიტომ ამ ერთი თვის წინად მთავრობამ გადაწყვიტა გაგზავნოს სოფლებში მიწების მომწესრიგებელი კომისია, რომელიც უნდა შესდგეს მიწის მზომლებისა და ტეხნიკოსებისგან. ამათ დაწვრილებით და სისწორით უნდა გაზომინ სახნავ-სათესი და საბალახო ადგილები ქიზიყის სოფლებისა, რომ შემდეგ მიწების რაოდენობით იქმნას გაწერილი გლეხებზე ყოველნაირი სახელმწიფო გარდასახადი.

გ უ რ ი ა

24 ივლისი. ერთი კვირა იქნება, რაც ოზურგეთის ნოქრები და სამიკიტნო-რესტორანების მოსამსახურენი გაიფიცენ. სანამ გაიფიცებოდნენ, თავიანთი მოთხოვნილებანი წარუდგინეს ვაჭრებს. თხოულობდნენ: კვირაობით სრულ დასვენებას, საკმლის და ბინის გაუმჯობესობას, დუქნების დილით 6 საათზე გაღებას და საღამოს 7 საათზე დაკეტვას, ნოქრების მიღება და დათხოვნა თვით ნოქრების საქმე იყოს, სამიკიტნო და რესტორანი კვირაობით მხოლოდ მორიგეობით თითო-თითო იღებოდეს და სხ. ვაჭრებმა არ დააკმაყოფილეს ნოქრები.

ყ ვ ი რ ი ლ ა

8 ივლისს გაიფიცა ადგილობრივ სააგურე ქარხნის 50 მუშამდე. წარადგინეს შემდეგი მოთხოვნილებანი:

9 საათის სამუშაო დღე; ნარდათ მუშაობა და თვიურად მუშის დაქირავება ამერიიდან მოსპობილ იქმნას; მუშები უნდა დაქირავებულ იქნან დღიურად; ქირა: ტალახის მომზელს დღეში 1 მ. 20 კაპ., აგურის მომპრკელს 1 მ. 40 კაპ., ქარხანაში ჩამწყობს და ამომწყობს 1 მ. 20 კაპ., და გამომწყავს დღელამეში 2 მ. 40 კაპ.; მუშების მიღება და დათხოვნა მუშების საქმე უნდა იყოს და სხე.

11 ივლისს საქარის სანერგის მუშები გავიდნენ სამუშაოდ. მუშები დაუკმაყოფილებიათ.

ზ ა ნ ა თ ი (სამეგრელო).

ამას წინად გვეწვივნენ დრაგუნები (ცხენოსანი სალდათები) და კაზაკები თავიანთ უფროსებით. სტუმრები დაბინავდნენ ივანე ძაძამიას სახლში, მოითხოვეს წითელი რაზმელები, ასის თავები და ათასის თავები. დასახელეს კიდევ ალექსი ძაძამია, ყირიმა ქანდარია, კოლია გუნია და შმაგი ქობალავა. ჯარის უფროსმა უბრძანა მამასახლისს, დაუყოვნებლივ შეეკრიბა საზოგადოება. შეკრებილ ხალხს ჯარის უფროსმა უბრძანა, 24 საათის განმავლობაში წარმოადგინეთ წითელი რაზმელები, წინააღმდეგ შემთხვევაში დაწვა-აწიოკება არ აგცილდებათო. ამავე დღეს ჯაშუშების დასმენით დაიქირეს ოთხი კაცი: დავითი და პეტრე გუნები, ბაკურა ქანდარია და პახვალა ქობულავა. ესენი აბაშის სატუსალოში დაატუსაღეს. შვიდის დღის შემდეგ გაანთავისუფლეს.

სოფ. მანდიკორი (ქუთაისის მაზრა)

დადგა თუ არა რეაქცია, ჩვენმა მამასახლისებმაც გამოპყვეს თავი, გადაიკლეს თავიანთი ჯაჭვები, რომლებსაც ასე გულმოდგინედ მალავდნენ დღემდის სახლში შიშით, და ხელი მოპყვეს თავიანთ სამარცხვინო საქმეს. ველარ ახსენებთ მათთან ვერც ხალხს, ვერც ახალ თაობას და ვერც თავისუფლებას. „ხალხი ვინაა, — გაიძახიან ეს ვაჟბატონები, — ხალხი თხის ჯოგია, მას უფროსი ექირავება და ეს უფროსი აქ ჩვენა ვართ და მერე „პრისტავი“, „ვეზნაჟა-

ლიკი“ და სხვანიო. დიად, ისევ ძველებურად გაითარეშეს ამ ვაჟბატონებმა. ამ დღეში ჩვენს სოფელში მამასახლისმა ბაკურადემ ერთ გლენს — კუბლაშვილს სახელმწიფო გადასახადებში გაუყიდა ოთხი თოხი, ორი ცული, ერთი სპილენძის ქვაბი, სპილენძის ტაშტი და ერთი ხერხი. ამ ვაჟბატონმა ნარბევის გაყიდვა ახლო-მახლო სოფლებში რომ ვერ მოახერხა, სადღაც სხვაგან გაასაღა საცოდავი გლენის ავლა ღიდება.

„ბრძანებას ვასრულებთო“, — გაიმართლებენ თავს ეს ვაჟბატონი და ძმანი მისნი ჭალარ დაგიდევნენ, რომ არის ისეთი ბრძანებაც, რომელიც აუსრულობა უფრო სამართლიანია, ვიდრე მისი ასრულება.

გოლგნოლი შუბა.

მკვლელობა

ცხინვალში მოუკლავთ ორი შეძლებული კაცი: ვასილ შერმაზანოვი და ისაკა მელიქოვი და მძიმედ დაუჭრიათ მიხილდ ყულიჯანოვი. სამივესთვის რევოლვერი უსროლიათ რამდენჯერმე.

რ უ ს ე თ ი

გლენების მოძრაობა

გლენების მოძრაობა არა სცხრება. საქმე ის არის, რომ გლენების მოძრაობის გაძლიერებას ეველგან თვით პოლიცია უწყობს ხელს. იქ, სადაც მოძრაობა მშვიდობიანად დაიწყო, გაცოფიანებულმა პოლიციამ თავის სასტიკის ზომებით მოთმინებინა გამოიყვანა გლენობა და წვა-დაგვა დაწვებინა. სლონიისკის მხრებში, მაგალითად, სულ მშვიდობიანად დაიწყო საქმე, მაგრამ ესლა დამოკიდებულება ძალზე გამწვავდა. მოძრაობა ავლისის შუა რიცხვებში უბრალო გაფიცვებით დაწვებულა. პოლიციის სასტიკმა ზომებმა, რომლის მსხვერპლადაც სწორად უდანაშაულო ხალხი ხდებოდა, სოფლებში ადევდა და ბირდაბინი ბრძოლა დაიწყო. ესლა შემამულეების ტყეებს ჰკაფავენ, ძნას სწავავენ და სახლებს ანადგურებენ. თუმცა ეველგან დამტყველი რაზმები გაიგზავნა, მაგრამ საქმეს მაინც ვერაფერი ეშვა: მოძრაობა ისევ ძლიერდება. სახელმწიფო სათათბაროს დათხოვნის ამბავი ამ მხრებში ჯერ არ მასულა. ფიქრებენ, რომ გლე-

ნებში, რომელნიც მთელს თავის ამელებს სათათბაროსე ამელებდენ, მისი დათხოვნა ისეთს უკმყოფილებს გამოაწვევს, რომ მოძრაობას ველარაფერა შეახერხებს.

— სარტავის გუბერნიის ბაღდაშავის მხრებში 11 ავლისის გლენებმა ვაჭარს მ. დ. მიაგვოს მოსვალა სრულად გაუნადგურეს. ამ უამდ კინოგონებერის საერთო გამკობის წევრის მამულს აკლებენ. ბაღდაშავის რაზმის სოფელ ინასევის, ტერნოკისა და მისილოკის გლენებმა შემამულეებს ორს ფუთზე მეტი ხორბალი წაართვეს, მიაქეთ ეველაფერა, სახლის მოწეობილებას კი აფუჭებენ. შემამულენი ქალაქებში კარბიან. ამათ აქამდის ჯარის იმედი ჰქონდათ, მაგრამ ესლა ეს იმედიც აღარა აქეთ, რადგან რამდენსამე ადგილას კახაკებს სროლასე უარი განუცხადებიათ. სახელმწ. სათათბაროს დათხოვნამ ძლიან დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა გლენებზე: „ესლა რდას უნდა უნადოთ, წავადეთ, შემამულეება გავრკეთ და მამულს ძლიათ დაკმატრანოთ“, ამბობენ გლენები.

— ვოლგის იქითა მხარეს დიდი სადავალ მამულა მოძრაობა დაწვებულა. მთელი ჯარი დამშეულ გლენებისა მისტრია შემამულეებს კარგზანოვს, აგაფნოვს და სხვათ და ხორბალი და ფული წაურთმევათ. დერგჩის მიდამოებში ასეთავე ამბები ხდება. ნოვოუსენსკისა და მალოუსენსკში გლენები რკინის გზის სადგურებში მიდიან, მატარებლებს იტყრენ და პოვრფისკის სახლისკენ მიემკვანებინან. ოზინოვადან დებეშით იუწყებინან, რომ ორი ათას გლენს ოზინოვკის ქარხნის მუშებიც მიემხრენო.

ვინ რითი ცხოვრობს

(გადმოღებულა)

2. მუშა და მეფაბრიკე.

ყოველი მუშა, რომელსაც არა აქვს არც ფული, არც აარადი, არც სახელისნო, არც მიწა, იძულებულია გაუადოს თავისი თავი, დაექარბოს ვისმე. ადრე თუ გვიან ის ჰპოვებს თავის მუადველს მექარხნეს თუ შემამულეს.

რისთვის ეადულობენ მუშას? მექარხნემ შეიბრდა და უნდა დაეხმაროს გაჭირებულ კაცს? სრულადაც არა! მექარხნე ეადულობს მუშას იმიტომ, რომ მუშას მუშობა შეუძლია. მუშას

დაქორწინების დროს შექარხნე მსოფლიო ამის ფაქტობრივად, რომ მუშა დონორი და მარჯვე იყო. მის სტილია სამუშაო ძალა, და მის ეადულობს. მაგრამ ხლდა ვაკითხით, რამდენს იხდის შექარხნე თუ შემამულებე მუშის ძალაში? საზოგადოთ ჩვენ ვიცით უკვე, თუ რა დირს მაგალითად სტაქანი, კალათი, სტოლი, ჩექმა. ყოველი საქონელი დირს იმდენი, რამდენი შრომაც არის გაწეული მის მოსამზადებლად. ვსთქვათ, რომ სტაქანის გაკეთებას მოუხდა ნახევარი საათი დრო, სტოლის გაკეთებას 10 საათი, ჩექმების შეკერას—30 ს. ვსთქვათ ისიც, რომ ჩვენში ერთი საათის მუშაობა დირს 10 კან. ხლდა ადვილი გამოსანგარიშებლად, თუ რა დირს სტაქანი. სტაქანის გაკეთებას მოუხდა ნახევარი საათი, მას ის დირს 5 კან. სტოლის გაკეთებას მოუხდა 10 ს., მას ის დირს 1 მან. და რაკი ჩექმის შეკერას დასჭირდა 30 საათი, ჩექმა ედირება 3 მან.

მაგრამ როგორ უნდა გამოვიანგარიშოთ, თუ რა დირს ადამიანის შრომა, ძალა? ვსთქვათ რომ მუშის ძალა ვეიადეთ ერთის დღით და მუშამ რომ თავისი თავი ირჩინოს, იცხოვროს და იმუშაოს, მის სტილია დღეში სარჯად 60 კან. (საქმიელი, ტანისმოსი, ბინა და სს.), რომ გაწეული ძალა ისევე უკან დაიბრუნოს. ამაყრას, რომ მუშის ძალა დღეში დირს 60 კან. მუშისთვის, მის შესახლად საჭიროა 6 საათის მუშაობა (საათის მუშაობა ხომ 10 კან. დირს).

მეფაბრაკემ კარგად იცის, რომ სამუშაო ძალა დირს 6 საათის მუშაობა, იმდენი, რამდენიც დირს 12 სტაქანი და ამიტომ აძლევს მუშას მის ძალაში იმდენს, რამდენიც დირს 60 კანეიკიანი საქონელი. მაშასადამე მუშა დებულობს თავის სამუშაო ძალის ფასად იმდენს, რამდენიც საჭიროა იმისთვის, რომ შიმშილით არ მოკვდეს.

ახლა ისევე დაგუბრუნდეთ ჩვენს საგანს: რატომ ეადულობს შექარხნე, მეფაბრაკე ან შემამულებე მუშის ძალას? თუ რისთვის ეადის მუშა თავის ძალას, ეს ცხადია: გაჭირვებულის, შამშიდი აწუხების, შამშიდზე უარესი კი არაფერი არა დედამიწაზე.

მას რატომ ეადულობს შექარხნე მუშის ძალას? თავის შესატყვისად? არა. მას რისთვის? იმისთვის, რომ ფული მოიკოს.

ავადრო საქმის გასანტონათ მაგალითი. ვთქვათ, რომ ვინმე შეძლებულმა კანმა გახსნა ბაზისი სა-

როაგი (სასტავი) ფაბრიკა. იეიდა 1400 მან. ბამბა, მანქანაში გადაიხდა 80 მან., 24 მანეთად დასარჯა სხვა და სხვა მოწეობილობაში და დაიწყო მუშაობა. როგორ გგონიათ, რისთვის გახსნა მეფაბრაკემ ეს ფაბრიკა? უეჭველია იმისთვის, რომ ნართავი (სასტავი) გაეადოს უფრო მეტს ფასად, ვიდრე მას უდირს ბამბა, მანქანა და სხვა მოწეობილობა. ამ ნართავს არ გაეადის 1504 მან., რაც გადაუხდა თვითონ (ბამბა 1400 მ., მანქანა 80, სხვა — 24 მან.), ანამედ მოითხოვს მეტს, ვსთქვათ 2000 მან. მაგრამ მოთხოვა ადვილია. საქმე ისაა, მისცემენ ამდენ ფულს? ასეთი სასწაული რომ მოხდეს, მანქანამ თვითონ თავის თავად იმუშაოს და ადარ დასჭირდეს მუშა ხელი, მაშინ მეფაბრაკემ რომ მიუტანოს ვაჭარს ძაფი და 2000 მან. მოითხოვოს, ვაჭარი ეტყვის მეფაბრაკეს: შენ ძაფში 1400 მან. ბამბა, 80 მან. მანქანა და 24 მან. კადევე სხვა ხარჯი, სულ 1504 მან. და მეტს არც მე მოგცემ შენს ძაფში. მეტა არ დირს.

არა ვიცით, მოეწონებოდა თუ არ მეფაბრაკეს ასეთი ბასუხი. ვიცით მსოფლიო ის, რომ მანქანას ჯერჯერობით თავისთავად მუშაობა არ შეუძლია; მეფაბრაკის საუბედროდ მანქანას სჭირია მუშა, ისე მანქანა ვერ იმუშავებს. ეს კარგად ესმის მეფაბრაკეს და ამიტომ ქირაობს მუშებს. ვთქვათ, დაიქირავა 100 მუშა, თათო სამ-სამ აბასად. მუშა, რომელიც დებულობს დღეში 60 კან. სწემენდს ბამბას, ართავს, სრულდება სხვა სამუშაოს, მუშაობს, ეწევა შრომის ძაფის დასართავად (დასასტავად).

ბორველ საათის მუშაობის შემდეგ მუშამ დასარჯა ერთი საათის შრომა ანუ მიუმეტა ბამბის ფასს 10 კან. (თუ საათი მუშაობა დირს 10 კან.), მეორე საათის შემდეგ დასარჯა 2 საათის შრომა და მიუმეტა ფასს 20 კან., მესამე საათის შემდეგ დასარჯა სამი საათის შრომა და მიუმეტა ფასს 30 კან. ექვსი საათის შემდეგ კი მუშამ საქონელის ფასს მიუმეტა 60 კან. სწორედ იმდენი, რამდენიც მეფაბრაკემ მისცა მას დღიურ ქირად. მაშასადამე ექვსი საათის მუშაობის შემდეგ მუშამ მოლად გადაიხდა ის, რაც შიიღო მეფაბრაკისგან. ასე მუშაობს მუშა მთელი კვირის განმავლობაში, რის შემდეგ მეფაბრაკეს მიაქვს ძაფი ბასარში გასყიდათ და უნდა აადოს 2000 მან.

— რამდენი გინდა? 2000 მან.? ეკითხება

კატორა: ეს ძალიან ბევრია. შენ გვინდა, რომ შენი ძაფი 2000 მან. ღირს. ახ, ვაინჯარიშთ: ბამბა—1400 მან., მანქანა 80 მან., სხვა ხარჯი 24 მან., მუშების ქირა 360 მან., (თუ დღეში 100 მუშა მუშაობდა, ექვს დღეში მათი ქირა $600 \times 60 = 360$ მან.) სულ 1864 მან. მას შე შემიძლია მოგცე ძაფი 1864 მან. და ამასვე ერთ კაპიტალს ვერ მოგიმეტებ. — როგორ? ამბობს მუფაბრავე: შე არაფერი არ უნდა მოვიგო? თვათაან დავხარჯე 1864 მან., ჩემი შემოსავალი სადღა? რისთვის-ღა გავხსენი ფაბრიკა?

მართლაც, მეფაბრავეს არავითარი შემოსავალი არ ექნებოდა, რომ ერთი სერხი არ მოეკლებოდა და არ ამუშავებდეს მუშებს ექვს საათზე მეტს.

მაგრამ მუშებია იტყვიან: რატომ უნდა ვიმუშაოთ მეტი! ექვსი საათის განმავლობაში ჩვენის მუშაობით გადავიხადეთ ის, რაც მივიღეთ თქვენგან შრომის ფასად. ექვსი საათის მუშაობით შევამტოვებ უკვე თქვენს საქონელს 60 კაპ. ღირებულობა და ამასვე მეტი არც თქვენ მოგიციათ ჩვენთვის.

მეფაბრავე უმჯსუხებს მუშებს: შე თქვენი სა-მუშაო ძალა, შრომა ვიფიქრებ მთელი დღით და არა ექვსი საათით, ამიტომ შემიძლია გამუშაოთ მთელი დღე.

მუშებაც ძალა-უნებურად იმის მაგიერ, რომ წავიდნენ და დაისვენონ, ან თავისთვის ამუშაონ, რჩებიან და ექვსი საათის შემდეგ კიდევ ექვს საათს მუშაობენ.

მეფაბრავე აძლევს მათ ახალს მასალას, მუშებო განაგრძობენ მუშაობას, აკეთებენ ძაფს და თითო-ეული მათგანი უმეტეს ბამბას ეოჯელი საათის შემდეგ 10 კაპიტალის ღირებულობას და 6 საათს შემდეგ კი 60 კაპ. ღირებულობას.

რასაკვირველია, ეს ახალი ღირებულობა, შექმნა არაფრად არ უღირს მეფაბრავეს, რადგან ხარველი ექვს საათის შემდეგ მეორე ექვს საათს მუშებია მუქთად მუშაობენ, 100 ასეთი მუშა ექვსი დღის განმავლობაში შესძენს ჩვენს მეფაბრავეს 360 მანეთს.

ახლა რომ ბასწარში გაიტანოს მეფაბრავე ძაფი, რის მისცემენ? უმეტესად ამავე 1864 მანეთს, რადგან ძაფშია დახარჯული 1400 მან. ბამბა, 80 მან. მანქანა, 24 მან. სხვა ხარჯი და 360 მან. სა-მუშაო ძალა — მუშების შრომა.

ახლა მეფაბრავე სიამოვნებით გაყიდის ძაფს ამ ფასში, რადგან მას ძაფი 1864 მან. კი არ უღი-

რს, არამედ მხოლოდ 1504 მან., რადგან 360 მანეთის შრომა მუქთად აქვს. ახლა ის უმეტესად მოიგებს. ახ, ვაინჯარიშთ მთლად. "მეფაბრავემ ექვსი დღის განმავლობაში დახარჯა 2800 მან. ბამბა (1400 მანეთის ბამბა დაეხარჯებოდა, მუშებია რამ მხოლოდ ექვს საათს მუშაობდნენ დღეში), მანქანასაც ორჯერ მეტი დახარჯა — 160 მან. (რადგან დღეში მუშაობა 12 საათს და არა ექვსი საათის განმავლობაშია), სხვა ხარჯიც მეტი ექნება — 48 მან., მუშების ქირა — 360 მან. სულ დაეხარჯა 3368 მან. ძაფს კი გაყიდის 3728 მან. (ხარველი ექვსი საათის განმავლობაში დაამზადებულა ძაფი 1864 მან. და მეორე ექვსი საათის განმავლობაში დაამზადებულად — 1864 მან.) მასსადაც მოგება დარჩება 360 მან.

საიდან გზნდა ეს მოგება? აქიდან, რომ მეფაბრავემ მუშებს ნახევარი დღე ქირა მისცა და ნახევარი დღე კი მუქთად ამუშავა. მუშებმა ექვსი დღის განმავლობაში მხოლოდ სამი დღის ქირა მიიღეს, სამი დღე კი უფასოდ იმუშავეს მეფაბრავისათვის და ამით მოგება შესძინეს — ის 360 მან.

ახლა ჩვენთვის აშკარაა, თუ რისთვის ქირაობს მეფაბრავე მუშებს. ამისთვის ქირაობს, რომ მათი შრომით ფული მოიგოს. მასსადაც მეფაბრავე მუშების შრომით ინახავს თავის თავს. ასეა მოწყობილი მთელი ცხოვრება მუშისა. მისი ნახევარი საცოცხლე სხვას ეკუთვნის. ამიტომ ვამბობთ, რომ მუშა კაცო დღეს სხვისი ემს და მონაა.

ასეთია მუშის მდგომარეობა არა მარტო ფაბრიკისა და ქარხანაში, არამედ უბრალო ზატარას სასელონოშიაც. სასელონოს ზატარა აძლევს მუშის 6 საათის შრომის ქირას, მაგრამ ამუშავებს 14-15 საათს დღეში, ქირას აძლევს ერთ მანეთს და აკეთებინებს ორი მანეთის და ორი მანეთ ნახევრის საქმეს და ამით იგებს ფულს.

ასე ვფიქროვებ გლეხსაც შემამულე. გლეხს მიწა არა აქვს, მიწის მიწის ზატარა შემამულესთან, მუშაობს მის მიწაზე დიდად სიღარიბის 16 საათის განმავლობაში და რასაც გააკეთებს და მოიგვანს, ნახევარი მისია, ნახევარი მიწის ზატარას. ესეც შრომის და ძალღონის გაყიდვაა და სადაც ასეთი გაყიდვაა, აქ ეოჯელთვის იხარება მუშა კაცო. აშკარაა, რომ შემამულეც მუშა გლეხის შრომით ინახავს თავს, გლეხის შრომისაგან აქვს შემამულეს შემოსავალი.

წერილი რედაქციის მიმართ

სიკვდილი! ამ სიტყვას მალძალე ვეთხოვლობთ ხოლო მე გაცეთებში. საცა ჩვენს მოთმინებას ბოლო მოვლეს. ჩვენ, ქარელის რაიონის ასის თავები და ათის თავები ვუცხადებთ ზიზღს უდანაშაულოთ და მხეცურათ მოკლულ ამხანაგის იცვა რიკინაშვილის მკვლელებს, შენ კი, ამხანაგო, გამლოვეთ ფიცს, რომ გადაუხადოთ მტარვალებს ერთი ასაღ. შენი სახელი დარჩება ჩვენს გულში სამუდამოთ. დიდება შენ, მებრძოლო ამხანაგო!

ქარელის რაიონის მონღობილებით

გლეხი ვანო ჭ—მე.

რედაქტორ-გამომცემელა მ. ადამაშვილი.

„გლეხის“ ახმეტები პროვინციებში.

ქ. ქუთაისი: წიგნის მალიზა „კოლხიდა“.

ქ. ბათუმი: ქალაქის საბჭო, პ. გამყრელიძე და ამხან. „ბეორგია“.

სადგური საშური: კასირი გიორგი ჩარხიშვილი.

ჭიათურა: ბ. ბერიძე, ილიკო კაკაბაძე.

ფვირილა: წიგნის მალიზა გაჩეჩილაძისა. პლაკონ ლექვა.

ფოთი: ი. კონრეძე, ონისიძე ჟვანია, მიხეილ ესაკია.

სამცრედია: კირილე კონრეძე.

დიდი-გვირაქი: ნიკოლოზ სოსელია.

ქ. გორი: მისა აღუშვილი და წიგ. მალ. არჩვაძესი.

ქ. ღუშეთი: მღვდ. ცატუნაშვილი, ზაქ. სვიანიძე.

ქ. თელავი: ივანე პაატაშვილი.

ქ. სიღნაღი: გიგო შაიშვილაშვილი.

დ. ხონი: მოსიკო ქელიძე.

დ. ცხინვალი: ნიკო კასრაძე.

ქ. ოზურგეთი: პარშენ თოთიბაძე, მ. ტულუში და წიგ. მალ. „იმელი“.

ქ. სოხუმი: უშანგი პატარია და ბ. თელა სხაკია.

ქ. ახალციხე: კოსტანტინე გვარამაძე.

ფუგდი: ევგენი ძამიძე.

ყველა ზემოხსენებულ პირებთან მიიღება ხელის მოწერა გაზეთ „გლეხზე“

დაიბეჭდა და იყიდება ახალი წიგნი პროვინციის

კველი და ახალი

ფასი 25 კაპ.

იბეჭდება და მალე გამოვა ახალი წიგნი

საუბარი გლეხებთან

გამოცემა „გლეხისა“

„გლეხის“ კანტორაში იყიდება ახალი წიგნაკი

გლეხისა

გამოცემა „გლეხისა“. ფასი 3 კ. ადგენტ. ღ წიგნების მალაზიებს 20% დაეთმობათ.

ყოველდღიურა სანტალატიკო და სანტალატიკო

გაზეთი

სურათებიანი და მატებითი

ფასი გაზეთისა:

კავკასიაში და რუსეთის ყველა ქალაქში გაგზავნილ ერთის წლით	7 მან.	სახდვარ-გარედ ერთის წლით	11 მან.
ეთის თვით	50 კაპ. სურ.	ერთის თვით	1 მან.
დამატებით	80 კ.		

პირველ ივნისიდან წლის დამლევამდე გაზეთი ეღირება 4 მან.

კანტორას ადრესი: ვანქას დადა ქუჩა, სსსლი მარტირუზავისა.

ივერია

1906 წელს

5 მარტიდან გამოდის ყოველკვირეულ გაზეთად, ზომით ერთიდან ორ თაბახამდის.

ფასი გაზეთისა წლის დამლევამდის ტფილისსა და ტფილისის გარედ გაგზავნილ 3 მან., 5 თვით — 2 მანეთი.

„ივერიის“ შარშანდელ ხელის მომწეროთ, რომელთაც ხელმოსაწერი ფული სრულად ჰქონდათ შემოტანილი, დაურიდებათ დაკლებული პრემიები №№ 8 — 11, რომლებიც უკვე დაბეჭდილია, ხოლო დანარჩენ მე-12 ნომრის მაგიერ გაგზავნებათ ყოველკვირეული „ივერია“ ერთი თვის განმავლობაში.

სეღის მთწერა მიიღება „ივერიის“ რედაქციაში, ფრუღინის ქუჩაზე, № 5.

საფოსტო ადრესი: Тифлисъ, Редакция < ИВЕРІА >.

სტამბა „იღვალნი“ (მ. დ. კიკნაძისა)

ნიკოლოზის ქუჩა, მილოვის სახლი № 6.

8559
1906